

۱ با توجّه به جمله‌ی زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«سیاوش، فرزند کاووس، شاه کیانی است که رستم به او رسم پهلوانی می‌آموزد.»
الف) کدام گروه اسمی، نقش دستوری «مفعول» دارد؟
ب) یک ترکیب اضافی و یک ترکیب وصفی بیابید و بنویسید.
ج) گروه اسمی «شاه کیانی» مسند است یا بدل؟

۲ با توجه به بیت‌های زیر، دلیل نگرانی کاووس درباره‌ی زن و فرزندش چیست؟

«پر اندیشه شد جان کاووس کی / ز فرزند و سودابه‌ی نیک‌پی
کزین دو یکی گر شود نابه‌کار / از آن پس که خواند مرا شهریار؟»

۳ در هریک از بیت‌های ردیف اول کدام‌یک از آرایه‌های ردیف دوم به کار رفته است؟

ردیف اول	ردیف دوم
۱ بیامد دو صد مرد آتش فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	حسن تعلیل
۲ آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملّت امروز یقین کرد که او اهرمن است	تلمیح
۳ تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	اغراق

۴ معنی هریک از موارد زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
ب) امپراتوری‌های بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، معمولاً از سوءهاضمه می‌میرند.
ج) که هر چند فرزند هست ارجمند / دل شاه از اندیشه یابد گزند

۵ با توجّه به بیت «چو بخشایش پاک یزدان بود / دم آتش و آب یکسان بود»، شاعر چه عاملی را سبب تأثیر یکسان آب و آتش می‌داند؟

۶ به توجّه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«چنان آمد اسپ و قبا‌ی سوار / که گفتی سمن داشت اندر کنار»
الف) یک حرف ربط وابسته‌ساز بیابید.
ب) ترکیب «قبا‌ی سوار» وصفی است یا اضافی؟
ج) کدام نقش تبعی در این بیت به کار رفته است؟

۷ نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) عشق حقیقی، دل و جان را پاک می‌گرداند.
ب) سرانجام گفت ایمن از هر دوان / نگردد مرا دل، نه روشن روان
ج) تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر، چهر دل‌بند

نخست برای هر نمونه، بیتی مرتبط از متن درس بیابید؛ سپس مفهوم مشترک ابیات هر ستون را بنویسید.

مفهوم مشترک	بیت متن درس	نمونه
		ضربت گردون دون آزادگان را خسته کرد کو دل آزاده‌ای کز تیغ او مجروح نیست (سنایی)
		گریز از کفش در دهان نهنگ که مردن به از زندگانی به ننگ (سعدی)

۹ دو نمونه «مجاز» در متن درس بیابید و مفهوم آن‌را بررسی کنید.

۱۰ معنی و مفهوم عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی / ببايد زدن سنگ را بر سبوی

۱۱ کدام یک از ویژگی‌های حماسه در بیت‌های زیر دیده می‌شود؟ آن‌ها را کمانک‌های مقابل انتخاب کنید.
الف) بدان گاه سوگند پرمایه شاه / چنین بود آیین و این بود راه (ملی - قهرمانی)
ب) یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه (خرق عادت - ملی)

۱۲ نقش ضمیر پیوسته در بیت زیر با کدامیک از بیت‌های زیر یکی است؟
«مخور طعمه جز خسروانی خورش / که جان یابدت زان خورش پرورش»
الف) امشب ز غمت میان خون خواهم خفت / وز بستر عافیت برون خواهم خفت
ب) چون باده ز غم چه بایدت جوشیدن / با لشکر غم چه بایدت کوشیدن

۱۳ در عبارت «الهی، ترسانم از بدی خود.»، از شیوه‌ی بلاغی استفاده شده است یا عادی؟

۱۴ عبارت زیر را به نثر روان برگردانید.
سیاوش را کرد باید درست.

۱۵ چه عاملی در نوشته‌ی زیر منجر به شیوه‌ی بلاغی شده است؟
برسان سلام ما را به شکوفه‌ها به باران

۱۶ مفهوم مصراع «که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار» چیست؟

۱۷ مفهوم بیت زیر را به فارسی روان بنویسید.
اگر کوه آتش بود بسپرم / ازین تنگ خوار است اگر بگذرم

۱۸ «جریان یافتن حوادثی که با منطق و تجربه‌ی علمی سازگاری ندارد.» بیانگر کدام زمینه‌ی حماسه است؟

با توجه به بیت‌های زیر به سؤالات پاسخ دهید:
«مگر کاتش تیز پیدا کند
ازین تنگ خوار است اگر بگذرم»
اگر کوه آتش بود بسپرم

۱۹ مفهوم مصراع اول بیت اول چیست؟

۲۰ واژه‌ی «خوار» به چه معنا است؟

۲۱ معنی و مفهوم شعر زیر را بنویسید.
به نیروی یزدان نیکی‌دهش
کزین کوه آتش نیابم تپش

۲۲ معنی و مفهوم شعر زیر را بنویسید.
چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی
بباید زدن سنگ را بر سبوی

با توجه به بیت زیر، به ۲ پرسش بعدی پاسخ دهید.
مگر کاتش تیز پیدا کند
گنه کرده را زود رسوا کند

۲۳ مگر به چه معنایی به کار رفته است؟

۲۴ این واژه با کدامیک از ابیات زیر تناسب معنایی دارد؟
فراوان سخن باشد آگنده گوش
مگر کز شمار تو آید پدید
نصیحت نگیرد مگر در خموش
که نوبت به فرزند من چون رسید

با توجه به شعر زیر، به ۲ پرسش بعدی پاسخ دهید:
چنین گفت موبد به شاه جهان
چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی
که درد سپهید نماند نهان
بباید زدن سنگ را بر سبوی

۲۵ «موبد» به چه معناست؟

۲۶ «سنگ بر سبو زدن» کنایه از چیست؟

۲۷ معنی و مفهوم شعر زیر را بنویسید.
بیامد دو صد مرد آتش‌فروز
دمیدند گفتی شب آمد به روز

۲۸ جمله‌ی زیر براساس شیوه‌ی بلاغی است یا عادی؟
«بزرگمردی بود خواجه نظام‌الملک»

۲۹ در شعر زیر از شیوه‌ی بلاغی استفاده شده است یا عادی؟
«به شکوفه‌ها به باران / برسان سلام ما را»

۳۰ وجود چه عاملی در مصراع زیر منجر به شیوهی بلاغی شده است؟
«خواهد به سر آمد غم هجران تو یا نه؟»

۳۱ در جملهی «الهی ترسانم به بدی خود»، چه عاملی باعث به وجود آمدن شیوهی بلاغی شده است؟

۳۲ عبارت زیر به شیوهی بلاغی است یا عادی؟
رسید مژده که آمد بهار و سبزه دمید.

۳۳ مفهوم عبارت «که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار» چیست؟

۱ الف) رسم پهلوانی

ب) اضافی: فرزند کاووس یا رسم پهلوانی، وصفی: شاه کیانی
ج) بدل (ص ۱۰۰)

۲ اگر یکی از این دو نفر (سیاوش یا سودابه) گناهکار باشد، دیگر کسی او را پادشاه نمی‌داند. (ص ۱۰۱)

۳ ۱) اغراق (ص ۱۰۳)

۲) تلمیح (ص ۲۶)

۳) حسن تعلیل (ص ۳۴)

۴ الف) دلی می‌خواهم که از درد جدایی پاره پاره شده باشد. (محرمی می‌خواهم که سختی جدایی کشیده باشد) (ص ۴۶)

ب) حکومت‌های بزرگ هم مانند انسان‌های ثروتمند و پرخور از زیاده‌خواهی نابود می‌شوند. (ص ۶۲)

ج) هر چند فرزند عزیز و گران‌قدر است، اما بدگمانی به فرزند، دل شاه را آزرده خواهد کرد. (ص ۱۰۰)

۵ لطف و بخشایش الهی (ص ۱۰۴)

۶ الف) که
ب) اضافی
ج) معطوف (ص ۱۰۴)

۷ الف) دل: مفعول (ص ۵۴)

ب) ایمن: مسند (ص ۱۰۵)

ج) ت: مضاف‌الیه (ص ۳۴)

مفهوم مشترک	بیت متن درس	نمونه
روزگار همه‌ی آزاد مردان را ناراحت و غمگین می‌سازد	سیاوش بدو گفت اندوه مدار / کزین سان بود گردش روزگار	ضربت گردون دون آزادگان را خسته کرد کو دل آزاده‌ای کز تیغ او مجروح نیست (سنایی)
زندگی با ننگ تحمل‌ناپذیر است. مرگ بهتر از زندگی با ننگ است.	اگر کوه آهن بود بسپر / ازین تنگ خوار است اگر بگذرم	گریز از کفش در دهان نهنگ که مردن به از زندگانی به ننگ (سعدی)

۹ ۱- سراسر همه دشت بریان شدند / بر آن چهر خندان گریان شدند

«دشت» مجاز از «مردم»

۲- چو از کوه آتش به هامون گذشت / خروشیدن آمد ز شهر و ز دشت

«شهر و دشت» مجاز از «مردم»

۱۰ اگر می‌خواهی حقیقت را آشکار کنی، ۰/۲۵ باید دست به آزمودن آن‌ها بزنی. (دست به آزمایش بزنی)، ۰/۲۵، ص ۱۰۰

۱۱ الف) ملّی، ۰/۲۵
ب) خرق عادت: ۰/۲۵، ص ۱۰۶

۱۲ در بیت سؤال نقش ضمیر «ت» مضاف‌الیه است و در بیت «الف» نیز نقش «ت» پس از غمت (غم تو) مضاف‌الیه است. ولی «ت» در بیت «ب» نقش نهادی دارد. (بایدت ← تو باید)

۱۳ بلاغی (۰/۲۵)

۱۴ باید سیاوش را اصلاح و تنبیه کرد. (۰/۲۵)

۱۵ تقدیم متمم (۰/۲۵) (متمم در ابتدا ذکر شده است.)

۱۶ آتش دوزخ در برابر این سخن (تهمت) برای من ناچیز و بی‌ارزش است. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم)

۱۷ اگر قرار بر عبور از میان آتش باشد، برای من آسان است.

۱۸ خرق عادت

۱۹ شاید آتش سوزنده حقیقت را روشن و مشخص سازد.

۲۰ آسان یا سهل

۲۱ به کمک خداوند نیکی‌دهنده از این کوه آتش هراس ندارم (از آن عبور می‌کنم).

۲۲ اگر می‌خواهی حقیقت آشکار شود، باید به آزمایش و امتحان پردازی.

۲۳ شاید (امید است)

۲۴ بیت دوم

۲۵ موبد: روحانی مشاور در امور سلطنت

۲۶ آزمایش و امتحان کردن.

۲۷ دویست مرد آتش روشن‌کن آمدند و در آن دمیدند انگار روز به شب تبدیل شد.

۲۸ بلاغی (۰/۲۵)

۲۹ بلاغی (۰/۲۵)

۳۰ جابه‌جایی اجزای کلام (فعل، مقدم شده است). (۰/۲۵) یا هر پاسخ مناسب دیگر

۳۱ فعل بر متمم مقدم شده است. (۰/۵)

۳۲ شیوه‌ی بلاغی

